

Spomini o Josipu Jurčiči.

Spisal dr. Jos. Vošnjak.

II.¹⁾

I. Jurčič v Mariboru.

Leta 1868., malo mesecev potem, ko je začel izhajati »Slovenski Narod«, piše mi urednik Tomšič, da bi Jurčič rad vstopil za sodelavca pri listu. Priložil mi je Jurčičevo pismo, v katerem se ta pritožuje, da brez nobene podpore mu ni več živeti na Dunaji in da bode moral opustiti studije; napósled vpraša, če bi ne mogel sodelovati pri »Slovenskem Narodu«. Pismo sem vrnil Tomšiču; toda spominjam se, da je náme napravilo globok vtisek. Videl sem slovenskega mladeniča, čegar nadarjenost je slovela že tačas, stokati pod tistim jarmom revščine, ki je uničila že toliko naših mladih talentov, da ali niso mogli dovršiti svojih studij ali da se jim je zaradi pomanjkanja vsadila v prej zdravi život kál bolezni, katera jih je pozneje prerano položila v grob. Toda že iz tistega pisma je govoril nekakšen ponos. »Ponujam se ne« — takó je pisal Jurčič — »le če mislijo lastniki listu, da bi moje delo bilo koristno za list in za našo stvar, vstopim. — Ali je pri vas tudi taka mizerija, kakor tukaj?« vzdihoval je vmes.

Jurčičevo ime nam je bilo že tačas iz njegovih spisov v »Novicah«, v knjigah »Mohorjeve družbe«, posebno pa iz »Glasnika« znano in visoko čislano. Ponudba mi je torej dobro došla in odpeljal sem se nemudoma v Maribor — bival sem v Slovenski Bistrici — ter dogovoril se z dr. Dominkušem, s katerim sva imela oblast zastopati ustanovnike »Slovenskega Naroda.« Jurčič je bil vzprejet sodelavcem »Slovenskega Naroda« in kmalu potem je došel v Maribor.

Osebnó sva se spoznala o priliki, ko sem zaradi lista imel opraviti v Mariboru. Stanoval je v uredništvu »Narodovem«, kjer sta se skupaj utaborila s Tomšičem. Bila je to prodajalnica ob tleh, z velikimi vrati na ulice in z malimi postranskami na dvorišče. V sprednjem delu te prodajalnice je stala pisna miza in omara za spise in časnike. Po vsi sobi pa so ležali na kupe zaprašeni časniki in tu tam kaka

¹⁾ Prvi odstavek teh spominov je natisnen v »Ljubljanskem Zvonu« l. 1888., na 421. str.

Uredn.

knjiga. Zada je bil nekov temen alkoven in tam sta spala urednika; ali na posteljah ali na kaki stari zofi, nisem videl, ker je zavesa zakrivala ta kot. Pogledati za zagrinjalo pa gotovo nikogar ni mikalo kdor je videl genijalno rázvlako in smeti v prednji sobi. Sta li oba urednika navadno spavala v tem kotu ali le slučajno takrat, ko sem ju jaz obiskal v Mariboru, ni mi znano. Tomšič vsaj je pozneje imel čedno stanovanje v Čeligetovi hiši.

Tačas sem prvič videl Jurčiča. Bil je šibek mladenič, pa prvi pogled njemu v obraz mi je razodeval tista njegova svojstva, po katerih se je odlikoval vse svoje življenje, visoko čelo nenavadno inteligencijo, njegove jasnosvetle oči odkritosrčnost, njegov trdo in krepko naprej moleči nos energijo združeno s pogumom. O prvem pogledu na blede obraz, na stisnene prsi, na strčeče suhe lopátice pa se mi je tudi vsililo žalostno spoznanje, da Jurčič ne učka visoke starosti. Začela sva se razgovarjati in čudil sem se globokemu sonornemu glásu, ne pričakujé ga iz takó tesnih prsij in takó rahlega života. Kmalu sva si bila dobra in ostala si prava in zvesta prijatelja, dokler naju ni ločila smrt. Lehko rečem, da v vsem času od leta 1868., pa do njegove smrti leta 1881. ni bilo med nama nikoli kakega resnega prepira. Popolnoma jedina v vseh národnih in politiških vprašanjih sva k večjemu bila časih različnega mnenja o taktiki, ker se nisem rad ujemal s skrajnimi pomočki, takó da mi je Jurčič nekaterikrat očital preveliko mehkost in popustnost, ne nasproti našim skupnim protivnikom, ampak pri domačih prepirih.

Toda predno izkušam slikati vzgledni njegov značaj, načrtam naj kratko njegovo delovanje pri »Slovenskem Narodu«. Lastniki listu smo bili spočetka jaz in drugovi, to je tisti ustanovniki, ki so podpisali po jednega ali več deležev po 250 gld. Upali smo ustanoviti s podpisanim kapitalom tiskarno v Mariboru, pa deficit pri »Slovenskem Narodu« je požrl ves nabrani denar in v četrtem letu izhajanja, to je leta 1871., nismo imeli s čim pokrivati nedostatka. Na srečo se je pokojni Fr. Rapoc, posestnik in tačas notarski koncipijent v Mariboru, poprijel stvarí in v komanditni družbi z gg. Tanšičem in Skazo v Šmárijji pri Celji se lotil napraviti novo tiskarno, za katero je po velikem trudu dobil koncesijo. Ti trije gospodje so potem tudi »Slovenski Narod« prevzeli v svojo lastnino in od dné 25. julija 1871. leta je izhajal list v tiskarni »Rapoc in drugovi«. Že veliko prej pa smo, kjer se je le dalo, začeli ščediti, takó, da so se sodelavci morali zadovoljevati s prav majhno plačo. Jurčič ni dobival več, nego 50 gld. na mesec, in časih je trdo šlo še za te krajcarje. Zato je moral misliti

na boljše mesto in našel je je l. 1870. pri novem časniku »Südslavische Zeitung«, katerega so za Rauchovega absolutizma ustanovili hrvaški rodoljubi poleg hrvaškega »Pozora«, in sicer v Sisku, ne v Zagrebu, kjer je Rauch presilno preganjal nezavisne časnike.

Jurčič je prevzel uredništvo časopisa »Südslavische Zeitung« s precēj dobro plačo ter se preselil iz Maribora v Sisek. Pozneje je večkrat pravil, v kakó primitivnih stanovanjih in razmerah so tam živeli žurnalisti in da je imel prav malo opraviti, kajti nemški list uredovati, to je šala proti delu za slovenski list. Največ opraviti imajo škarje in list je gotov. Za slovenski list pa se mora spisati malone vsaka vrsta. V Sisku je ostal Jurčič do srede julija 1871. leta.

Še nam je v živem spominu, kakó silno je vse rodoljube pretresla vest, razglašena v »Slovenskem Narodu« dné 27. majnika 1871. leta, da so urednika Tomšiča zjutraj mrtvega našli v svoji sobi. Tudi on je bil mučenik in žrtva politikovanja. Idealno navdahren, spreten v peresi, s posebno nadarjenostjo spoznavajoč nagibe politiškega in národnega stremljenja, poprijel se je z vso dušo in velikim veseljem uredovanja prvega večjega domačega političnega glasila. Pa le prehitro je uvidel, da je pri Slovencih toliko mnenj, kolikor glav, in da se ne dá doseči zložno koncentrično delovanje. Naj je še takó pazil, da ne provzroči kakšnega prepira, vsilili so mu ga drugi in kakor je že obično, rekli so, da on išče prepira. Pri tem ga je vznemirjalo slabo materijalno stanje »Slovenskega Naroda« in obupno je gledal v prihodnost, dasi je tačas bila že tiskarna ustanovljena in »Slovenski Narod« izročen novim lastnikom. Nadaljevati juridične studije, katerim ga je odtegnila politika, ni več čutil moči v sebi, čeprav so mu prijatelji zagotavljali pomoči in podpore. A preveč ponosa je čutil v sebi, da bi hotel vzprejemati kake milosti. Zdvojil je sam o sebi in o duševni svoji zmožnosti in iskal je mirú, katerega je našel — v grobu.

Takrat sem živel v Šmárijji pri Celji. Tisto noč, ko je umrl Tomšič, vzbudil sem se proti navadi svoji pred polunočjo, kakor bi me kaj splašilo iz spanja. Vso uro nisem mogel zaspati in bilo mi je takó težko pri srci, kakor da bi se mi bila pripetila kakšna posebna nesreča. Zjutraj, ko stopim iz hiše, pride mi naglo naproti g. Tanšič, solastnik tiskarne, s telegramom v roki.

»Tomšič je umrl!« reče ves razburjen. »Kaj nam je zdaj početi? Kje dobimo novega urednika? Če ne, moral bode »Narod« ponehati.« — Ko sem se po tej žalostni vésti, ki me je silno pretresla,

malo pomiril, odgovoril sem Tanšiču: »Naslednik Tomšičev ne more biti nobeden drug, nego Jurčič.«

Brzjavili smo še tisti dan v Sisek in popoldne je Jurčič odgovoril, da prevzame uredništvo v dveh mesecih, ker mora prej povedati sedanje svoje mesto.

Sredi meseca julija 1871. leta se je pripeljal Jurčič v Maribor in od tistega časa do smrti je bil glavni urednik »Slovenskemu Narodu«, izvzemši čas bolezni, ko ni mogel poslovati.

Lehko rečem, da brez Jurčiča bi se »Slovenski Narod« najbrž ne bil takó hitro izpremenil v dnevnik in da se imamo najbolj njegovemu priganjanju in njegovemu vzpodbujanju zahvaliti, da se je ustanovilo delniško društvo »Narodna tiskarna«. G. Rapoc, veččák v denarnih stvaréh, sestavil je načrt delniškega društva, katero naj bi v Mariboru prevzelo že obstoječo tiskarno, v Ljubljani pa napravilo novo v ta namen, da se »Slovenski Narod« preseli iz skrajne slovenske meje v središče in se sčasoma povekša v dnevnik.

Rapoc je prehodil vse slovenske pokrajine, da je pridobival rodoljube za delniško društvo, katerega glavnica bi znašala 50.000 gld. Toda oddalo se je le 430 delnic po 100 gld. ali 43.000 gld. S tem zneskom se je kupila tiskarna v Mariboru s »Slovenskim Narodom« za 26.000 gld., ostali znesek pa se je porabil za novo tiskarno v Ljubljani. Jurčič je najbolj priganjal, naj se preseli »Narod« v Ljubljano.

Predno se je to zgodilo, zapustil sem začetkom leta 1872. Štajersko in se naselil v Ljubljani. Prej pa, na božič 1871. leta, sva se sešla pri Slovenski Bistrici in dogovorila načrt prihodnjega delovanja. Prenóčil je pri meni in drugo jutro sva šla pred obedom med vinógradi navzgor do vrha, odkoder je krasen pogled po Dravinjskem in Dravskem polji. Vidijo se Konjice s starim gradom, Žiče, Poličane, Studenice, vse Háloze in Ptuj ob Dravi. Jurčič ni maral posebno za priródine lepote, ali ta kraj mu je takó ugajal, da mi je dejal:

»Tu se bode vršilo dejanje prihodnjega mojega romana.«

In spisal je »Tatenbaha«. Ko se je leto pozneje v »Narodovem« podlistku tiskalo tretje poglavje romana, vprašal me je Jurčič šaljivo:

»Ali poznaš ta vinógrad v Visovljah?«

Nemara je tudi original »Marijánice« ugledal óni večer med dekleti, katera so slučajno šla mimo vinógrada in na prijazno besedo pri kupici vina zapela več národnih pesmij. Nekatere teh pesmij si je Jurčič zapisal.

Po svojem prihodu v Ljubljano sem Jurčiča poučil o ljubljanskih razmerah, a navadne dopise za »Narod« vzprejemal je od drugih strani. Tudi Jurčič mi je večkrat pisal. Še hranim več njegovih pisem iz te dóbe in iz poznejših let. Toda rodil jih je trenutek in človek v hudi politični borbi ni izbirčen v izrazih, pa tudi dostikrat krivo sodi o delujočih osebah, ako niso ž njim istega mnenja. Vender skozi vsa pisma se vleče, kakor rdeča nit, skrb za národní obstanek in národní napredek. Brezozirno je obsojal vsak čin, ki se mu je zdel kvaren za národ, ne meneč se za osebo.

Leti 1872. in 1873. sta bili gotovo najživahnejši in najburnejši v našem národnem gibanju. Nasproti so si stali »Mladoslavenci« in »Staroslavenci« in po vseh voliščih, celo pri »Matičinih« volitvah so izkušali svoje moči. Imena »Mladoslavenci« si sami niso pridevali nikdar, začeli so jih po »Novicah« in drugih časnikih takó imenovati po vzgledu »Mladočehov« in »Staročehov«. Jurčič je vselej zavračal pridevek »Mladoslavenci«, češ, da v taboru, v katerem je on stal s »Slovenskim Narodom«, stojé »mladi« in »stari«, malone vse posvetno razumništvo in tudi nekaj duhovnikov.

Leta 1872. ustanovljeno »Pisateljsko društvo«, kateremu je bil predsednik Davorin Trstenjak, napravilo je dné 15. septembra Prešérnu na čast veliko slavnost v Vrbi, kjer se je vzdala spomeniška plošča na rojstveni hiši pesnikovi. Prejšnji dan so se pripeljali s Štajerskega mnogi čestilci Prešérnovi, med njimi Davorin Trstenjak in Jurčič. »Narod« je prinesel tisti dan na prvem mestu članek z naslovom: »Največ svetá otrokom sliši Slave«, v podlistku pa črtice iz Prešérnovega življenja. Pri občnem zboru »Pisateljskega društva« smo sklenili, da v svet pošljemo Prešérnov »album« z doneski vseh znanih slovenskih pisateljev, ki so radovoljno obečali, da bodo pravočasno poslali svoje spise. Lepa misel pa ni dozorela. Levstik, ki se je zavezal, da spiše životopis Prešérnov, navzlic vsemu prigovarjanju in priganjanju ni izpolnil obeta svojega. »Pisateljsko društvo« si je bilo že naročilo potrebni fini popir ter si takó naložilo velike troške, ki so požrli skoro ves imetek njegov. Popir je pozneje »Narodna tiskarna«, prevzela od društva za nižjo ceno in na njem tiskala »Ljubljanski Zvon« leta 1880. Naročilo »Pisateljskega društva« je torej povzročilo, da »Zvon« izhaja v sedanjem formatu in na popirji, kakršén je bil namenjen za Prešérnov »album«.

K Prešérnovi slavnosti se je samó iz Ljubljane peljalo 1700 ljudij; zbranih na slavnostnem prostoru pred cerkvico sv. Marka je bilo nad 4000 oseb gospodskega in kmetskega ljudstva. Govoril je

dr. Razlag, vendar takrat ne baš srečno. Primerjal je Prešérna z nemškim pesnikom Rückertom, kar se je močno kritikovalo. Po slavnosti se je Jurčič vrnil v Maribor k novim borbam. Že prej se je pričela silna agitacija za »Matičine« volitve. Pristopilo je »Matici« več sto novih udov, le žal, da ji niso ostali zvesti. Občni zbor je bil dné 26. septembra 1872. leta in »Narodovi« kandidatje so podlegli s 670 proti 780 glasovom.

¶ ¶ ¶ ¶ Pet dnij po tem živahnem občnem zboru je izšla poslednja številka »Slovenskega Naroda« v Mariboru. List se je preselil v Ljubljano, kjer se je izdal dné 6. oktobra 1872. leta prvi v »Narodni tiskarni« tiskani list. Z »Narodom« je prišel tudi Jurčič v Ljubljano, eljno pričakovan in srčno pozdravljan od svojih prijateljev in somišljenikov.

(Dalje prihodnjič.)

Železnice in njih različni značaj pri posameznih národih.

Spisal Ivan Vrhovec.

(Konec.)

Več stoletij trajajoči bõj za duševno svobodo je vcepil Angležem in dalje tudi njih potomcem Amerikancem v Severni Ameriki óni nemirni duh, ki brez večnega gibanja, tekanja in truda ne more več izhajati. Krčevita razburjenost za delo, duševno in telesno, tiči Angležu v vseh žilah. To čudovito, národu ne od nekdanj prirojeno, ampak šele tekom časa pridobljeno svojstvo je izumilo óne pomočke, ki so dali ne le Angleški, ampak vsemu svetu popolnoma drugačno lice. Ko je zasledil James Watt velikansko moč sopára, zasukal je s tem angleški obrt na popolnoma nov pot. Strõji so zdelali v kratkem toliko obrtnega blagá, da več niso mogle zadoščeovati tedanje vozne priprave in ne mogle odvažati ogromne obilice obrtnih izdelkov.

Potreba je silila k novim izumom. Ker so strõji po továrnah také čudovito naglo delali, treba je bilo izumiti voz, ki bi ravno také naglo odvažal to ogromno blagó. V neverjetno kratkem času se je tudi tej potrebi ustreglo. Stephenson je izumil parni voz ter skoro popolnoma odpravil čas in prostor, ki sta bila dotlej angleškemu obrtu také zeló na poti. V par desetletjih se je prepregla Angleška s také gostim železniškim omrežjem, da ga mu ni vrste. To omrežje je živa podoba angleškega bogastva, njegovega trgovstva, obrta, ne-

Spomini o Josipu Jurčiči.

Spisal dr. Jos. Vošnjak.

II.

2. Odlomki iz Jurčičevih pisem 1871. in 1872. leta.

»Iz Siska, junija 1871. ¹⁾

Ker ste mi Vi v stvari »Naroda« prvi pisali, dolžen sem poročati Vam, kako zdaj stvari stojé. Prejel sem pismo od Rapoca. Gospodje lastniki mi ponujajo — kljubu temu, da s tiskarnico jaz nič ne bom imel — menj, nego je Tomšič imel. Ker se bo »Narod« poleg svoje tiskarnice s svojimi 860 naročniki že zdaj izplačal, ne vem, kako bi jaz tako »dobrodušen« in tako »patriotičen« biti moral, svoj duševni kapital brez vsega upanja oddati. Tega ne more nihče od mene zahtevati. Odgovoril sem Rapocu prav naravnost, da se gledé materijalnosti izključuje vse, kar si more na kakov židovsk način domisliti.

Piše mi med drugimi iz Reke kupec B., najboljši izmed vnanjih sodelavcev, naj prevzamem vsakako »Narod«, in se toži, da je list zadnje čase zanemarjen bil, da se mu je Tomšičeva katastrofa že naprej videla. In ima prav. Na to jaz le navežem, da bi list hotel samó zdaj precej, to je tako brž mogoče prevzeti, da se politično — zdaj, ko Tomšiča ni, kake breztaktnosti ne storé. Ker list diskreditirati z malimi bedarijami je lahko. Svet pa gleda samo na to, kaj »Narod« pravi, ne kaj piše . . ., Zarnik ali Jurčič. Popravljati se ne da, ker se vselej še bolj pokazi. Da je Herman proti meni, temu se ne čudim. A mož nima prav. V tem vprašanji sem jaz ravno vsled sodelovanja pri »Narodu« in izkustev tam nabranih do tega prišel, da so me mladiči na Dunaji za klerikalca zmerjali. Da naš narod ne podnese verskega poleg narodnega boja, tega sem prepričan in zarad tega bi držanje lista pod menoj tako bilo, kakor dozdej, t. j. lahko se je izogibati religiozne borbe, ker narodnega in političnega materijala ne manjka.

Kar se tiče beletrističnega lista, to bode zopet drug račun. Tu je treba najprej delavcev. Od takega lista naj si pa lastniki ne obe-tajo drugega dobička, nego kar ga bo tiskarnica dala. Tiskarnica pa bo le kaj veljala, ako bo tiskarnica »Slovenskega

¹⁾ Leto in dan je Jurčič le redkokdaj zaznamenoval na svojih pismih.

Naroda« in bo »Narod« sam kaj veljal. Sicer je vsak tiskarnici potrební literarni centrum nemogoč. Ta literarni centrum pa ni niti R., niti T. provzročiti zmožen. . . .

Kar se Vam potrebno zdi, prosim, povejte lastnikom in rabite svoj moralni vpliv, da ne rečem na mojo, nego na korist stvari in pravičnosti.

S spoštovanjem

Vaš

J. Jurčič.

Pripraven sem priti na nedeljo na dogovor v Šmarje — ali še rajši v Maribor. Vončini, prosim, se ne trudite pisati. Povedal sem mu že, da je mogoče, da odidem.«

»Iz Maribora 26./II. 1871.

Lepo hvalo za poslano. — A precej še eno prošnjo. Češki listi pišejo o svojem volilnem redi in o potrebnih popravah — Wahlreformen. Tudi pri nas je tega treba. Na Kranjskem imajo že izdelano novo postavo, samo še sankcionirana ni. Na Goriškem so že v prvem času neke premembe, Slovencem vsaj relativno ugodne, dosegli. Samo štajerski Slovenci so še. In tem je treba najbolj, da se volilni red preuredi. Jaz bi rad o tem pisal, a za to treba več časa, kakor ga jaz pri drobižnem delu morem imeti, zato treba tudi znanja spodnjega Štajerja, kakor ga jaz nemam. Vi, g. doktor, ste že o tem študirali, poznate razmere in statistične date okrajev, imate zdanji volilni red v rokah in ste, če se ne motim, že javno delali v tem vprašanji. Bi li hoteli tako dobri biti ¹⁾ o tem v »Narodu« spregovoriti. Čas je za to, publikum je »denkfaul« in Vam kot deželnemu poslancu bode samemu na korist, če pregledate in preštudirate te razmere prej, ker — če bo kaj iz vse reči, bo stvar v štajerskem deželnem zboru na vrsto prišla in dobro bo, če boste že prej o tem mislili.

Ko bi pa Vi nikakor ne mogli, prosim Vas, naložite to komu ali naprosite koga drugega. Jaz zares nobenega ne vem. Sicer bi ne nadlegoval Vas, ki ste zadnje dni dali oddehniti se mi — s temeljito stvarjo.

Vaš

Jurčič.«

¹⁾ Da je za »Narod« pridobival si člankov in dopisov, znal je Jurčič jako ljubezniv, časih celo jako nadležen biti, dokler mu ni človek obljubil, da bode pisal o tem ali ónem.

»Iz Maribora, aprila 1872.

Rapoc menda je Vam izročil prve štiri pole ponatiska »Listkov«; povedal Vam je tudi mojo prošnjo. Naj jo tu ponavljam. Jaz menim, da imate pri studijah za spisovanje svojega Kletarstva mnogo odpadkov, t. j. materijala, ki ne spada in ga ne porabite v popularno knjigo, na pr. o zgodovini vina ali kar bōdi. Dobro bi bilo za prvi zvezek, da tudi Vaše ime florira, to bo tudi — da po pravici povem — vaba za več prodaje. Če torej to storite, da kaj spišete — boste tudi mojo malost obvezali, da Vam storim, kar morem.

Z dopisnikom . . . bo težavno. Danes je nekaj poslal, ali malo bom mogel porabiti. Je križ z ljudmi, če mi gre iz Ljubljane pisat to, kar sem v »Narodu« že dve številki poprej pisal — če dopisnik misli, da je že dober dopis, ako politične žgance, katerih se je baš v ubozem »Narodu« najedel, zopet slabo prebavljene gre v »Narod« nazaj kozlat (sit venia!). Sicer sem mu danes pisal, kako naj fabricira. Da bi vsaj lokalne notice iz Ljubljane pošiljal. V tem bi tudi Ogrinec lahko kaj storil. Fakta in trač tako najrajši ljudje bero. . . .

»Novicam« bomo dali mir, samo »Novice« naj ga nam dadé. Če pa pustimo, da hrupé na »Narod«, pa molčimo, spodkopavali nas bodo zmirom.

S spoštovanjem

Jurčič.

»Iz Maribora . . maja 1872.

Članka o dolenski železnici ni treba pisati, ker sem že sam izvodek iz dotične mi poslani brošure napravil. Da je oni dopis neugodni furore napravil, to vem že od drugod. Hudič je, če je človek zarit v tem prokletem kotu in sam na svojo pamet navezan. Jaz nisem vedel, kako reči stoje. Osočno sem za krško železnico in kakor terên poznám kot Dolenjec, se mi je zdela edino prava črta — dokler nisem novomeške brošure bral. Da sem bil za krško črto in dopis kar vzel, je tem naravneje ker sem Krčan, ergo tudi iz vaškega patrijotizma. Sicer pa bi bil lahko kdo iz Dolenskega ali kdo od vas prej pobrigal se za »Narod«. Človek ne more biti vsegaviden, vsi vi pa prokleta šparate papir. Čul sem, da znani »prijatelji« mojega uredovanja ne sramujejo se lumparsko govorico trositi, da sem oni dopis »naravnost iz Pressbureaua« (katerega, to vrag vedi) dobil.

Spis, ko sem ga danes napravil, ni odločen. To je nalašč, ker sitno je, kar na enkrat iz enega tabra v drugega skočiti. V prihodnjem listu bom že bolj z obema nogama v Trebnjem in Novem mestu.

Za božji čas, predno boste koncesijo imeli!! Gotovo bode slavni ferverwaltungsrat zopet po 4 tedne popravke delal. Ljudje izprašujejo kaj in kako je, pa človek ne ve, kaj bi dejal. Od novega leta naprej že zmirom pripovedujem, da bomo »čez dva meseca« v Ljubljani.

Vaš

Jurčič.«

»Iz Maribora 10. avgusta 1872.

Kako bo z Belgradom? ¹⁾ Vsakako bi morala od naše stranke vsaj dva iti. Lavrič gre za Goričane, naj gre še eden iz Ljubljane, jaz bi rad šel, da bi vsaj »Narod« najobširnejši originalni referat imel in da kot bodoči novinar belgrajske razmere iz samovida spoznam. Najbolje bi bilo, ko bi mogoče bilo, dr. Razlaga pregovoriti. On dobro hrvaško-srbski govori in je kot reprezentant najbolji. Če se o tem dogovorite, pišite mi, da pridem v Ljubljano zarad tega in drugih reči. Mi — »Mladoslovinci« se pač moramo sami gibati in ravno taka sijavna zunanja stvar bi dala veljavo »stranki« in listu. Ali pa pojdite Vi! Ali pa — kar bi še lepše bilo, več naj bi jih šlo. Hitro pa se je treba izgovoriti, da se za stanovanje oglasimo. Škandal bo, če bo Slovenstvo v tej stvari zaspano. Lepo Vas prosim, dajte kaj storiti, da pojde kdo.

S spoštovanjem

Jurčič.«

»Iz Maribora 15. avgusta 1872.

Naj bo odborova seja »Pisat. društva« v petek. Samo tačas morem jaz priti, ali k večjemu v soboto. Potlej pojdem v Zagreb in Belgrad. Saj ne bo nobenega zunanjih razen mene in morda Erjavca. Temu pa lahko pismo pišete. Ako sklenete, morate precej odpisati, da bom v ponedeljek imel Vaš odgovor v rokah. Če bi Celestin v Ljubljani službo dobil, to bi bilo lepo. On je delaven človek. Za naše literarno delovanje, katero bomo morali v Ljubljani začeti, bil bi on nezmerno dober.

Glejte, da se za Preširnovi svečanost kmalu z vladnim dovoljenjem previdite, da ne bomo tje v en dan »bobnali«, potlej nam pa zadnji dan vlada prepove vse.

Priporočam se

Jurčič.«

¹⁾ Dne 22. avgusta 1872. l. se je praznovala v Belgradu svečanost polnoletnosti kneževe.

»Iz Maribora . . septembra 1872.

Zdaj agitiramo na vse kriplje za nove Matične ude. Dajte tudi v Ljubljani vse strune napeti. Jaz sem pisal še posebej v Ljutomer, Ptuj, dal pisati na Dunaj, pisal v Zagreb, od povsod dobomo nove ude. »Novicam« bom kratko in mirno osobno odgovoril v kotu »Naroda«. Ko bi le malo več časa bilo. Pa če ta čas porabimo, bo šlo. Zdaj vidite, da pardona ne dajejo, da je ven »sloga« — torej velja boj in delo! Dakle delajmo!

Jurčič.

»Iz Maribora 24. septembra 1872. 1)

Da smo v minoritêti, to je res, pa boj v večini so poštenjaki malo kedaj borili. Priraščajo nam vedno prijatelji, in ne najslabši. Kadar pridemo z »Narodom«, bomo že organizirali delo. . . .

V sredo 2) ne morem priti. Če kam grem, pridem ves razmišljen nazaj in se teško spet na novine privadam. Pa precej dve noči izgubim. Tudi sem preveč nov ud »Matice«, da bi se udeležil. . . .

Učiteljski list je pametna misel. Pa najbolje bi bilo, da bi v Mariboru izhajal, ker je Lapajne v Ljutomeru. Moči imajo učitelji dovolj. Lapajne je sam kos cel list (3krat na teden) spisati. Tako dobimo učitelje, tako ima stranka politične poštenosti en organ več. Dakle tudi v tem nič pomislekov ne pripustite. Izplača se že. Samo učitelji morajo zastonj pisati, dokler ni dobička. Saj imajo službe. Naj za svoj stan kaj žrtvujejo, ne da bi jim »Nar. tiskarna« žrtvovala.

Jaz tu stanovanja še nisem odpovedal. Raji plačam 5 gld. več, nego da bi brez stanovanja bil. Čujem, da še mašinista ni, ki bi v Ljubljani sestavil mašino. Teško bo mogoče, 1. okt. začeti. V tej reči menda tudi sami delate, in ker ste preobloženi in upehani, ne delate, kolikor bi stvar zahtevala. Dakle podrezajte, če mogoče, odbor ali koga. Tudi gledé preseljevanja še nič ne vem. Jaz potrebujem vsaj dva cela dni, da redakcijske reči vkup in na pot spravim.

Torej vidite, kako stvar, ki ste jo Vi v življenje spravili, terja, da te dni s herkulsko močjo zdržimo. Potem boste lahko spočili se in oddahnili. In če je naša volja, bomo še dobre volje in koncem ne bo treba reči: »diem perdidi.« . . . Pogum pa! Mi se naslanjamo na vseslovensko inteligenco.

1) Poslednje pismo, katero sem prejel iz Maribora, jako obširno, iz katerega navajam samo nekatere stavke.

2) K občnemu zboru »Matice«.

O Levstiku sem čul, da je precej ohol in nezaupen v Ljubljano prišel. — Nič ne de. Jaz menim, da znam občevati ž njim, in bom že skušal, da bo delal in da se mu izpuhti, kar ne gre ali kar je trme v njem.

— — — — — Ves Vaš

Jurčič.«

»Iz Ljubljane 12. novembra 1872. 1)

Najprvo, kar bo treba, da mi jutri telegrafirate, da ste interpelacijo stavili, da bom brez skrbi, ker sicer ni nemogoče, da Vas je kak slučaj zadržal, pa bi naš list interpelacijo prej prinesel, nego je brana bila.

Ker ima g. V. (kateri se je odpovedal in s 1. decembrom gre v Celje) posla v administraciji, sem precej sam. Za to moj »Tatenbah« ne gre prav korenito naprej. Malo imam časa. Spisal sem ga dozdej trinajst pol. Če je božja volja, ga bom vendar izdelal do novega leta. Le glejte, da tudi Vi izdelate. 2) To me je prav razveselilo, da ste začeli. Pa tudi za »Narodov« listek mora namenjen biti. Midva morava za »Narod« v prvi vrsti skrbeti, drugi naj za »Zoro« itd. . . .

V deželni zbor hodim sam pisat. Gledé kake politiške manifestacije so bili od početka vsi bojazljivi in nihilisti. Zarnik mi je djal v prvi seji v zboru, čemu neki to, saj je zastonj. Tudi če sem koga družega vprašal, nobeden ni nič rekel. Potlej sem sam na svojo pest v »Narodu« začel buckati in siliti, provociral »Pokrokov« članek in, evo, zdaj bo gotovo nekaj. Enkrat bodo malo poropotali. Zarnik obeta, da bode v tej sesiji proti vladi »parlafurjev« najbolj »grobo« govoril. Vidite iz tega, da je dobro, če človek sam sebe posluša, in pa da je »Narod« moč še tam, kjer ga videti ne morejo.

V Gradec me menda ne bode, kako bi mogel zdaj!
Z Bogom!

Ves Vaš

Jurčič.«

»Iz Ljubljane v sredo zvečer 4. dec. 1872.

Dr. R. si sistematično jamo koplje in vso svojo preteklost in svoj nimbus v blato gazi. Nocoj je v deželnem zboru prišla adresa na cesarja na vrsto kot predlog že zgotovljena. Podpisali so to adreso,

1) Pismo mi v Gradec, kjer sem bil v deželnem zboru.

2) Obečal sem spisati roman »Naprej« za listek »Narodu«, pa državni zbor, v kateri sem bil voljen 1873. l., odtegnil me je za mnogo let leposlovnemu delovanju.

katero smo baš mi v »Narodu« tako energično terjali, da smo jo izpresirali — vsi razen R., ki se ni dal pregovoriti in razen S. in bed. . . Zagorca. 19 podpisov je, adresa je dobra, poštena. . . . Torej ne narodna stvar, nego osobnosti.

Jaz bom to grajal. Če ne, se »Narod« nemogočega stori, če svoje principe zataji. Programa brez obzirnosti pa jaz ne pustim, rajši vse pustim. — In zdaj je še P. K. frvaltungsrat tak. Moje stanje je težavno. Glejte, da kmalu pridete.

Zadnje 4 dni nisem imel niti toliko časa, da bi se preselil po dnevi. Tako nocoj še stanovanja nemam

Z Bogom!

Jurčič.«

Moja prijateljica.

Spisala Márica.

Odložila sem solnčnik, snela klobuk in rokavice ter prav leno séla k svoji pisalni mizi, da bi se odpočila. Vedno mi je bilo ugodno v tej prijazni in hladni sobici; tem ugodneje danes, ko sem vroča in trudna dospela v njó.

Ker so bile véternice zaprte in so raz okna visela gosta zagrinjala, nisem mogla takoj razločiti rečij. Ko so se mi oči nekoliko udale mraku, ugledam na mizi pred seboj listič. Skočim k oknu, odmaknem zagrinjala in berem. Bilo je le nekoliko v naglici pisanih stavkov gospé Barlétove, jedine in prave prijateljice moje, kateri sem bila udana z dušo in telesom.

Píše mi, da se preseli za nekaj tednov s svojci v Trst in me prosi, naj ji najdem primerne stanovanja, zunaj pač, a blizu mesta.

Nisem dolgo razmišljala, ko sem nehoté glasno rekla: »Ko bi le tam moglo biti! Oh, Ana, potem bi še jedenkrat preživeli minule srečne dni v ónem prijaznem kraju.«

Takoj istega dné sem odpisala prijateljici, svoji naj bode brez skrbi, ker storim zánjo vse, kar je le v moji móči.

Druzega jutra solnce še ni bilo visoko, ko sem roditeljem rekla »Na svidenje!«, hitela v novem veselji na plan ter prestopila pot, kjer sem se nadejala, da dobim, s čimer ustrezem najbolj Barlétovi.